

1. Димитрије Аврамовић, иконостас из Горње Трешњевице

1. Dimitrije Avramović — Iconostase de »Gornja Trešnjevica«

ИКОНОСТАС ДИМИТРИЈА АВРАМОВИЋА У ЦРКВИ СЕЛА ГОРЊА ТРЕШЊЕВИЦА

У цркви св. Параскеве, у Горњој Трешњевици код Арађеловца, налази се иконостас који је 1935. или 1936. године пренет овамо из Карађорђевог цркве у Тополи. Иконе са деловима дубореза монтиране су на нову, сасвим једноставну дрвену олтарну преграду. Иконостас је мањих Димензија, те садржи само најосновније композиције из уобичајеног репертоара. У првом реду су престононе иконе и троје двери са стандардним представама, у другом реду је шест Христових празника, а изнад њих је дванаест апостола, по двојица на једној табли. Централно место другог и трећег реда заузима св. Тројица, Олтарна преграда по обичају завршена је крстом са Распећем, Богородицом и Јованом Богословом и представом нерукотвореног Убруса у подножју крста.

Као што је познато према сачуваним подацима, први иконостас тополске цркве био је насликан 1812., али је изгорео приликом пропасти Србије 1813. године.¹ Опет

само као податак, доступна нам је чињеница да је други иконостас Карађорђевог цркве поручио његов син кнез Александар, од Димитрија Аврамовића војвођанског сликара из средине XIX века.² Аврамовић је у своје време био толико цењен уметник, да му је кнез Михаило Обреновић 1841. године поверио израду живописа и иконостаса Саборне цркве у Београду, а кнез Александар Карађорђевић 1845—1946. године³ сликање иконостаса цркве — маузолеја и задужбине оснивача династије Карађорђа Петровића. Оба ова иконостаса истицали су савременици као пример уметничких достигнућа свога народа.⁴

² I. Kukuljević-Sakcinski, *Slovník umjetnikah jugoslovenskih*, Zagreb, 1858, 14; као и сви аутори који касније пишу о Аврамовићу (види: *Зборник Матице српске* 5, Нови Сад, 1953, 67).

³ П. Васић, *Димитрије Аврамовић, Уметнички преглед*, бр. 8, Београд, 1940, 234.

⁴ П. Васић, *Прилози за живот и рад војвођанских уметника, II, Живот и рад Димитрија Аврамовића у Београду*, *Зборник Матице српске* 2, Нови Сад, 1951, 113.

¹ Сл. Шакота, *Сликарско дело Петра Николајевића Молера*, *Зборник Музеја првог Српског устанка I*, Београд, 1959, 131—2.

2. Димитрије Аврамовић, св. великомученик Димитрије (детал), иконостас из Горње Трешњевице

2. Dimitrije Avramović — Saint Dimitrije, grand martyr (détail), iconostase de »Gornja Trešnjevica«

Како су иконе некадашњег тополског иконостаса у знатној мери ретуширане после преноса у Трешњевицу, данас је тешко нешто одређеније рећи о вредностима ансамбла као целине. Престоне иконе св. Петке и св. Јована су потпуно нове, сликане на шпер-плочи као и арханђел Михаило и Благовести на дверима. Престона икона Христа, представа Убруса и св. Тројице су на старој дасци али потпуно пресликане, док

су све остале иконе доживеле крупније или ситније интервенције неуког сеоског мајстора које су умногом нарушиле интегритет оригиналног уметничког дела. Међу најкомплетније у првобитном изгледу очуване и најбоље по ликовним вредностима, спадају композиције Распеће, Вазнесење и Духови у другом реду десно, затим престона икона Богородице и нарочито св. Димитрија са јужних двери. Све ове радове карактеришу основне одлике и мане Аврамовићевог религиозног сликарства: хладан, помало уочен цртеж, статичност композиције, карактеристичне нелепе физиономије и мек, топао, окерномрки и ружичасти тонски схваћени колорит, остварен танким наносима четкице, који је данас, нажалост, често разбијен површинама сирово плаве боје коју је невешто поставила рука сеоског самоука. У највећој је мери Аврамовићева фигура св. Димитрија на јужним дверима: витка појава младог ратника која снажно доминира широким, голим пејзажом, дата је у тренутку непосредно после победе над бугарским царем Калојаном. Његов занесени лик са уздигнутим усредсређеним погледом одликује се лепотом црта и чистотом обраде. Извесне некоректности у цртежу (нарочито десно раме) ублажене су финоћом сликарског поступка у којем се испољио уметников осећај за сликану материју и колористички склад.

До чишћења од ретуша немогуће је дати коначну оцену вредности овог иконостаса, нити му одредити место у стваралаштву његовог аутора. За сада га више треба ценити као културно историјску чињеницу која баца одређено светлост на уметничке прилике и схватања у Србији кнеза Александра. Треба се надати да ће радови на скидању ретуша извести из анонимности једно истинско уметничко дело, како већ сада обећавају неки његови нетакнути делови.

Мирјана Шаkota

L'ICONOSTASE DE DIMITRIJE AVRAMOVIĆ DANS L'ÉGLISE DU VILLAGE DE » GORNJA TREŠNJEVICA «

Dans l'église Ste Paraskeva à »Gornja Trešnjevica« on peut voir l'iconostase de la fondation de Karadjordje Petrović, grand chef de la Г Insurrection serbe et fondateur de sa dynastie. C'est un célèbre artiste serbe, Dimitrije Avramović, qui peint de 1845 à 1846 cette iconostase pour le fils de Karadjordje, le prince Alexandre. En 1935, ou 1936, l'iconos-

tase fut transportée dans cette église de village et c'est dans cette circonstance qu'elle fut en grande part abîmée par des retouches et des surcharges de peinture. Les parties qui sont restées intactes témoignent de la qualité remarquable des artistes de la collectivité d'autrefois.

Mirjana Šakota